

Тенденції у проєктуванні та проведенні розвивальних інтернет-тренінгів і дистанційних навчальних курсів під час війни

Широкомасштабна війна, у важких умовах якої перебуває українське суспільство, створила підґрунтя для ще більш інтенсивного руху навчання до віртуального формату. Специфічними чинниками цього руху, викликаними війною, стали потреба перебування у безпеці під час навчального процесу (зокрема, вдома або в укриттях), локальна відсутність електропостачання, просторова віддаленість учнів один від одного, а також від педагогів або психологів (навіть за межами України) та ін. При цьому продовжується дія глобальних, інтерконтекстуальних чинників інформатизації навчання, що поступово посилювалися й раніше, серед яких все більша інтеграція комп'ютерних мереж і гаджетів у навчальний процес; зміщення професійних діяльностей у віртуальний простір; актуальність використання знань, джерелом яких є інтернет-сайти Міжмережжя; економічна доцільність і зручність віртуального навчання (зокрема, знижується потреба у забезпеченні навчальних приміщень, обладнання) тощо.

Разом це призвело до продовження, а в деяких ситуаціях і до посилення тенденцій, характерних для постіндустріального суспільства – активного формування нових, зокрема навчальних і розвивальних, інформаційних ресурсів у віртуальному просторі – інтернет-сайтів, окремих сторінок, профілів, груп і спільнот у соціальних мережах тощо. Такі інформаційні, а саме розвивально-психологічні та навчальні ресурси, здатні ставати важливими чинниками інтелектуального розвитку й психологічної профілактики своїх учасників і користувачів. Віртуальний простір Міжмережжя – не лише сфера суто навчання, але також інтелектуального розвитку та психологічної роботи, як в індивідуальному, так і в груповому форматах. Серед останніх найбільш актуальними стали дистанційні навчальні курси (переважно у форматі інтернет-тренінгів), вебінари, інтернет-конференції (зазвичай у форматі спільнот у соціальних мережах чи інтернет-форумів), чати та ін.

Вищої форми розвитку дистанційні навчально-розвивальні технології знаходять у віртуальних освітніх просторах – комплексних інформаційних платформах Міжмережжя, що побудовані та функціонують для досягнення визначеної навчальної мети й засновані на принципах цілеспрямованості, активності та ініціативності всіх учасників навчального процесу. Віртуальні освітні простори – це контекст перетворення навчання на учіння (самонавчання) та побудови учнями власних навчальних траєкторій, зокрема у сфері психологічних змін та особистісного зростання. Очікується, що віртуальні освітні простори будуть і надалі набувати популярності та охоплювати все більшу кількість учасників, зокрема під час війни.

Контекст повномасштабної війни, створивши нові ризики й небезпеки для індивідуумів, став, проте, певним психологічним ресурсом у розвитку групової

динаміки та нових контактів у спільнотах віртуального простору, в актуалізації особистісних смислів психопрофілактики й психологічної підтримки, а також навчання. Навчання та спілкування у суто віртуальних середовищах (особливо у віртуальних освітніх просторах), як і в «змішаних» середовищах, набули в умовах війни особливого значення не лише як інструменти досягнення навчальних цілей, але і як ресурси ампліфікації ментальних карт, розвитку мислення, розвитку самостійності та ініціативності, покращення психологічного стану при ПТСР, подолання стресів, дисфорії, самотності, кризи смислу діяльності, втрати життєвих цілей тощо. Формування в учасників віртуальних освітніх просторів як критичного мислення (з можливістю аналізувати інформацію у Міжмережжі на вірогідність), так і чітких мотивувальних цілей, що системно організують та узгоджують діяльності індивідуума, підвищуючи його ефективність в цілому, стало відігравати ще більшу роль, ніж це було під час мирного життя. Для досягнення більшої продуктивності відповідні навчальні цілі мають бути інтегровані у педагогічний сценарій на етапі проектування дистанційного навчального курсу.

При цьому у навчально-розвивальний процес активно інтегруються інтерактивні технології та мультимедійні компоненти. Зокрема, все більшої розповсюдженості набуває дистанційне проведення навчальних занять і психологічних тренінгів у відеорежимі, коли ведучий та учасники можуть постійно бачити й чути один одного, завдяки чому посилюється когнітивно-емоційна «зануреність» у навчально-розвивальний процес, створюється ефект присутності, активізується групова динаміка, збільшується ефективність навчання та психологічної роботи в цілому. В інших випадках у дистанційні навчальні курси, побудовані на основі текстових мінілекцій, вправ на самоаналіз і моделювання актуальних ситуацій, активно додаються відеоматеріали та завдання для опрацювання у позавіртуальному просторі, завдяки чому відбувається більш інтенсивне формування нових когнітивно-поведінкових патернів, вмій і навичок, а у ментальні карти учнів краще інтегруються нові знання. При цьому досить новим і мало дослідженим напрямом у дистанційних навчальних курсах стало використання штучного інтелекту як автора чи співавтора текстів, що публікуються, або як партнера по комунікації (чат-боти).

Таким чином, дослідження тенденцій у проектуванні та проведенні розвивальних інтернет-тренінгів і дистанційних навчальних курсів під час війни мають бути продовжені та поглиблені.